

KURUM VE KURULUŞLARIN BAKIŞ AÇISINDAN E-BELGELERİN ARŞİVLENMESİ

*E-RECORDS ARCHIVE SERVICE FROM THE PERSPECTIVE OF
INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS*

Yunus Emre ARISOY

*Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi,
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, yearisoy@ankara.edu.tr*

Fahrettin ÖZDEMİRCİ

*Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi,
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, ozdemirci@ankara.edu.tr*

Makale Bilgisi

*Gönderildiği tarih: 26 Ekim 2017
Kabul edildiği tarih: 9 Kasım 2017
Yayınlanma tarihi: 27 Aralık 2017*

Article Info

*Date submitted: 26 October 2017
Date accepted: 9 November 2017
Date published: 27 December 2017*

Anahtar sözcükler

*E-Belgelerin Arşivlenmesi; Arşivcilik;
Arşiv Politikası; Elektronik Arşiv;
Elektronik Belge Saklama Politikası;
Milli Arşiv*

Keywords

*Electronic Records Archive;
Archivists; Archive Policies; Electronic
Archive; Electronic Records Retention
Policy; National Archive*

DOI: 10.1501/Dtcfder_0000001560

Öz

Çalışma, Türkiye'deki resmi kurum ve kuruluşların faaliyetlerini yürütürken, işlemleri tamamlanmış ve uzun süreli muhafazası gerekli e-belgelerin düzenli bir şekilde, belirli esaslara göre bir araya getirilerek muhafaza edildiği yerler olan E-Arşivlere yönelik kamu kurum ve kuruluşlarının bakış açısını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Bakanlıkların tamamı ile bazı kurum/kuruluşlar, üniversiteler ve belediyelerden hazırlanan değerlendirme anketi kullanılarak alınan cevaplar çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır. Milli Arşiv hizmetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi için kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Milli Arşivin oluşturulabilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile geniş kapsamlı toplantılar yapılmalı, e-belgelerin arşivlenmesine yönelik esaslar belirlenmeli ve Milli Arşive e-belgelerin transfer sürecini kapsayan bir politika metni oluşturulmalıdır.

Abstract

E-Archives; where the long-term safeguards of the e-records that they produce while carrying out the activities of the official institutions and organizations are kept together by bringing together the necessary ones on a regular basis and on certain basis. In the survey, all the Ministries and some institutions / organizations, universities and municipalities were evaluated in terms of the answers. It has emerged that coordination between public institutions and organizations should be developed in order for the National Archive services to be carried out in a healthy manner. In addition, for the establishment of National Archives, comprehensive meetings should be held with the participation of public institutions and organizations, the principles for archiving e-records should be determined and a policy records covering the transfer process of e-records to National Archives needs to be prepared.

Giriş

Elektronik ortamda üretilmiş belgeleri yönetme, değerlendirme, düzenleme, ayıklama ve hizmete sunmaktan sorumlu birim olarak tanımlanan arşivler (Özdemirci, Torunlar ve Saraç 354), arşiv belgelerinin muhafaza edildiği mekânlardır. Arşivlerin milletin idari, hukuki, sosyal, askeri ve kültürel hayatlarındaki yeri ve önemi çok büyüktür. Bir devletin ve milletin siyasi, askeri ve sosyal tarihi devlet ve millet hayatının temel kaynakları arşivlerde saklanmaktadır. Bu nedenle bir toplumun geçmişinin temel yapı malzemeleridir. Bu malzemelerin meydana getirilmesi, kullanılması ve korunması geleceğe intikal ettirilmesi devlet organizasyonunun etkinlik derecesi ile yakından ilgilidir (Yüceer 353). Ayrıca arşivler, devletin ve bireylerin haklarını ve uluslararası münasebetlerini belgeler, korur ve bir konuyu

açıklamaya yardımcı olurlar. Aynı zamanda, ait olduğu devrin örf ve adetlerini, sosyal yapısını, kurumlarını ve kurumlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarlar. Bu özelliklerinden dolayı bu devirlere ait bilimsel çalışmalara da birincil kaynak oluşturmaktadırlar (Binark 2). Kamu kurumlarının işlemleri sonucunda oluşmuş ve tarihî, siyasi, sosyal, kültürel ve hukukî değer olarak muhafazası gereken, her türlü belge, resim, plan, harita, proje, veri tabanı, fotoğraf, film, ses - görüntü bandı ve benzeri arşiv malzemesi birincil kaynak olarak değer taşımaktadır. Arşiv malzemesinin arşiv kurumlarına transferi, düzenlenmesi, tanımlanması, kullanıma sunulması, korunması ve diğer yönetsel fonksiyonları gerçekleştirmek üzere geliştirilmiş bilgisayar sistemi “Arşiv Yönetim Sistemi” olarak tanımlanmaktadır (TS 13298 1).

Bilgiyi kontrol altına almanın en etkili ve güvenli yolu, kurum ve kuruluşlarda etkili bir arşiv sistemi kurmak olduğu göz önünde bulundurulursa, kurulacak olan arşiv sistemi, belgenin üretilmesi aşamasından başlayan ve nihayetinde süresiz saklanabilmesini sağlayan bir süreç olarak değerlendirilebilir. Günümüzde özel ve kamu sektörlerinde geçmişe oranla çok daha fazla elektronik ortamda belge üretimi yapılmaktadır. Elektronik belge üretim miktarının hızlı biçimde artmasıyla birlikte bu belgelerin kuramsal altyapısı olan belge düzenleme yaklaşımları ile kontrol altına alınması zorunluluk haline gelmiştir. Ancak elektronik ortamda belge üretilmesi; erişilebilirlik, maliyet, hesap verilebilirlik, verimlilik, dosya formatı, sanal ortamda kaybolma ihtimalleri, bütünlüğünün korunabilmesi, muhafaza esasları, güvenlik problemleri ve teknolojik gelişmelere karşı (yaşlanma) özgünlüğünün korunması gibi sorunları beraberinde getirmektedir.

Bu sorunların çözümüne yönelik ise kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen bilgi ve belgelerin verimliliğinin artırılması amacıyla ortak standart ve politikaların belirlenmesi gerekmektedir (Kandur 11). Bu yüzden kamu kurum ve kuruluşlarında üretilen elektronik belgelerin, henüz oluşturulma aşamasında belgenin nihai ikametgâhı olarak milli arşive teslimini de planlamaları için Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün kurum ve kuruluşlara yol haritası oluşturması gerektiği değerlendirilmektedir. Çalışmamız, e-belgelerin arşivlenmesine yönelik Türkiye’de yürütülen milli arşiv hizmetlerini ve bu amaca yönelik algıların kamu kurum ve kuruluşlarının bakış açısından ortaya konulmasını amaçlamıştır.

Yöntem, Kapsam, Veri Toplama Teknikleri ve Sınırlılıklar

Klâsik arşiv sisteminde, belgelerin milli arşive transfer sorumluluğunda olduğu gibi, kamu kurum ve kuruluşların ağırlıklı olarak kullandığı belge/doküman yönetim sistemlerinde üretilmiş e-belgelerin de milli arşive transfer sürecine yönelik kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluğunun belirlenmesi ve kurallara bağlanması büyük önem arz etmektedir. Kurumlarda yapılan işlemlerin delilleri olarak üretilen yazışmalar, idari, kültürel ve yasal nedenlerden dolayı denetim altına alınmalı ve yaşam süreci tamamen kontrol altında bulundurulmalıdır (Özdemirci ve Odabaş 14). Kamu kurum ve kuruluşlarında iş ve işlem süreçlerinde üretilen e-belgelerin, güncel kullanım süresince üretildiği kurumlarda muhafaza edilmesi, belirlenen süreler sonunda ise milli arşive transferleri için yapılması gereken işlemleri ve izlenmesi gereken süreçleri kapsayan politika esasları belirlenmelidir.

Çalışmamız, Türkiye’de elektronik belge yönetimi için milli arşiv politikalarının geliştirilmesine yönelik yapılan doktora çalışması kapsamında hazırlanan değerlendirme aracının, *Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun*’un 1. maddesinde sayılan mükellef kurum ve kuruluşlara uygulanması sonucunda elde edilen verilerden derlenmiştir. 2017 Haziran ayında etik kurul onayı alınan değerlendirme aracındaki veriler, kamu kurum ve kuruluşlarının Türkiye’deki Milli Arşiv Hizmetlerine bakış açısını ortaya koyacak şekilde sunulmuştur. Yürütme organına bağlı olarak faaliyet gösteren Bakanlıkların tamamı, bazı kurum/kuruluşlar, üniversiteler ve belediyelerin de dahil olduğu toplam 36 kamu kurum ve kuruluşuna ulaşılmış ve değerlendirmemize katılmaları talebi iletilmiştir. Araştırma verileri bu kurum ve kuruluşlardan bilgi edinme kanunu çerçevesinde, elektronik posta yoluyla, yüz yüze ve telefon ile görüşmeler yapılarak sağlanmıştır. Toplam 36 kamu kurum ve kuruluşunun 17’sinden geri dönüş sağlanmıştır.

Ankete katılamayacağını beyan ederek dönüş yapan bazı kurum ve kuruluşlardan; “Arşivlerinde dijitalleştirme çalışmalarının devam ettiğini”, “Arşiv hizmetlerinde elektronik arşiv uygulamasına henüz geçilmemiş olduğu”, “2017 yılında Elektronik Belge Yönetim Sistemine geçmiş olduklarından dolayı Elektronik Arşivlerinin oluşmadığını”, “Kurumun 2010 yılında EBYS kullanılmaya başlandığı, 2017 yılından itibaren EBYS yazılımının değiştirildiğini, geriye dönük fiziksel evrakın dijital ortama aktarılması işinin 2018 yılı yatırım programına alındığı, e-

arşiv projesinin ise henüz teklif aşamasında olduğu”, “E-Arşiv çalışmalarının Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olduğu ve çalışmaların henüz tamamlanmadığı”, “Merkez ve taşra teşkilatında hali hazırda elektronik arşiv sistemi kullanılmamakta olduğu, arşiv malzemesinin fiziksel ortamda muhafaza edilmeye devam edildiği” şeklinde yanıtlar alınmıştır. Ancak bazı kurum ve kuruluşlardan ise dönüş alınamamıştır.

Veriler, 2017 yılı Mayıs – Ekim ayları arasında kurumların yöneticileri ve uygulayıcılarından toplanmıştır. Türkiye’de yürütülen Milli Arşiv Hizmetlerinin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi, iyileştirmeye açık alanların tespiti, var olan politikaların etkinliğinin ölçümü gibi amaçlarla kullanılabilen sistematik bir veri toplama tekniği olan anket tekniği ile araştırmanın omurgasını oluşturacak verilerin toplanması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda literatürde e-belgelerin arşivlenmesine yönelik uygulamaların analiz edilmesiyle geliştirilen araştırma modeli çerçevesinde, çoktan seçmeli, açık uçlu ve Likert ölçekli soruları içeren bir değerlendirme aracı oluşturulmuştur. Kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanan bu değerlendirme aracı ve yetkililerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir.

Kurum ve Kuruluşların Bakış Açısından E-Belgelerin Arşivlenmesine Yönelik Bulgular

Ülkemizde gerek devlet eliyle gerek millet hayatı içerisinde çeşitli şekillerde üretilmiş her türlü bilgi ve belgeyi derlemek, değerlendirmek ve saklamak ile görevli en üst seviyede karar verici konumunda olan Milli Arşive (DAGM), kamu kurum ve kuruluşlarının bakış açısı ortaya konulmak istenmiştir. Böyle bir incelenme, milli arşiv hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik alınacak tedbirlerin temelini oluşturacaktır. Değerlendirme aracımız, bu bakış açısı çerçevesinde, e-belgelerin arşivlenmesi özelinde uygulanmıştır.

Türkiye’de yürütülen milli arşiv hizmetlerini ve bu amaca yönelik algıların kamu kurum ve kuruluşlarının bakış açısından ortaya konulması amacıyla, ilk olarak kurumlarda elektronik arşiv hizmetlerinin yürütülme durumu incelendiğinde (Tablo 1) katılımcı kurumların yarısından fazlasının (10 Kurum, %58,82) e-arşiv hizmeti yürüttükleri görülmektedir. Kurumların % 23,53’ü (4 kurum), e-arşiv hizmetlerini kısmen yürüttüklerini belirtmiştir. E-Arşiv hizmeti yürütülmeyen kurumların oranı ise %17,65 (3 kurum) olarak kalmıştır. Kamu kurum ve kuruluşları üzerinde bir değerlendirme yapıldığında, 2012 yılında Elektronik Belge Yönetim Sistemine geçiş yapan ve uygulayan bazı bakanlıkların halen sistemlerine

entegre bir E-Arşiv Sistemi olmaması, kurumların öncelikleri arasında arşiv hizmetlerinin ön planda olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Kurumunuzda “e-arşiv” hizmetlerinin yürütülme durumu (N= 17)			
“e-arşiv” hizmetleri yürütülme durumu	Kurum	Sayı	Oranı
Evet	5 Bakanlık, 3 Üniversite, 2 Belediye	10	58,82%
Kısmen	2 Bakanlık, 1 Üniversite, 1 Kamu Kurumu	4	23,53%
Hayır	1 Bakanlık, 1 Üniversite, 1 Kamu Kurumu	3	17,65%
Diğer:		0	0,00%

Kamu kurum ve kuruluşlarının ürettiği e-belgeleri muhafaza için oluşturacakları e-arşivlere yönelik sorumluluklarını yerine getirme durumu incelendiğinde ise, kurum ve kuruluşların dörtte üçü gibi büyük bir kısmı (12 kurum, %75) sorumlulukları yerine getirmede “yetersiz” kaldıklarını ifade etmiştir. Dörtte biri (4 kurum, %25) ise yeterli veya yetersizliği konusunda fikir beyan etmemiştir (Tablo 2). Bu soruya verilen cevaplardan, kamu kurum ve kuruluşlarının e-arşiv hizmetlerine yönelik sorumluluklarını yerine getirme için daha ciddi tedbirler alması gerektiği görülmektedir.

Tablo 2. Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşlarının e-arşiv sorumluluklarını yerine getirme durumu (N=16)						
		1	2	3	4	5
Kamu kurum ve kuruluşları e-arşiv sorumluluklarını yerine getirmektedir. (1- yetersiz, 5-çok yeterli olmak üzere)	Sayı	8	4	4	0	0
	Oran	50,00%	25,00%	25,00%	0,00%	0,00%

Alınacak tedbirler ve süreçler kapsamında yaşanacağı değerlendirilen problemlerin başında, nitelikli personel ihtiyacı gelmektedir. Katılımcı kamu kurum ve kuruluşların az bir kısmı (3 kurum, %17,65) e-arşiv hizmetleri için nitelikli ve yeterli personelin bulunduğunu beyan etmiştir. Kurum ve Kuruluşların dörtte birinden azı (4 kurum, %23,53), kısmen olduğunu, ancak yarısından fazlası (10 kurum, %58,82) ise bu nitelikte personelinin bulunmadığını belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. E-Arşiv hizmetlerini yürütebilecek nitelikli ve yeterli personel durumu (N=17)		
E-Arşiv hizmetleri için nitelikli ve yeterli personel durumu	Sayı	Oranı
Evet	3	17,65%
Kısmen	4	23,53%
Hayır	10	58,82%
Fikrim Yok	0	0,00%
Diğer:	0	0,00%

Kamu kurum ve kuruluşların ürettiği e-belgelerden hangilerinin imha sürecine alınacağı, hangilerinin ise Milli Arşiv'e devrinin yapılacağı hususunda kurum ve kuruluşların yarısından fazlası (9 kurum, %52,94) önemli konular için Milli Arşiv'in ulusal standartlar oluşturması gerektiğini, diğer belgeler için ise kurumlarca belirlenen sürelerle göre işlem yapılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Dörtte bire yakını (4 kurum, %23,53) Milli Arşivlerin muhafazasından sorumlu kurum/kuruluşun yani Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün belirlemesini, az sayıda kurumun (3 kurum, %17,65) ise e-belgelerinin üretildiği kurumlar tarafından belirlenmesi gerektiğini düşünmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Milli Arşivlere teslim edilmesi gerekli e-belgelerin belirlenmesi veya imha sürecine alınması ile ilgili karar makamı durumu (N=17)		
Milli Arşivlere teslim edilmesi gerekli e-belgelerin belirlenmesi veya imha sürecine alınması ile ilgili karar makamı	Sayı	Oranı
E-Belgelerin Üretildiği Kurumlar	3	17,65%
Milli Arşivin muhafazasından sorumlu Kurum/Kuruluş	4	23,53%
Önemli konular için Milli Arşiv ulusal standartlar koymalı, diğerlerini kurumlar belirlemelidir.	9	52,94%
Diğer: (Kurumların Destek Hizmetleri Dairesi)	1	5,88%

Kurum ve kuruluşların ürettikleri e-belgelerinin e-arşivlere transferine ilişkin kamu kurum ve kuruluşlarının %47'si (8 kurum, %47,06), e-belgelerin oluşturulması esnasında girilecek bilgilere istinaden sistem tarafından otomatik olarak yapılmasının uygun olacağını değerlendirmiştir. Kurum ve kuruluşların %41'i ise (7 kurum, %41,18), e-belgelerin e-arşive transferi için yapılacak işlemlerin e-belgeler üzerindeki işlemin tamamlanması sırasında yapılacak onay işlemi ile başlaması gerektiğini belirtmiştir. E-arşiv işleminin, e-belgeler üzerindeki işlemin tamamlanmasını müteakip oluşturulacak bir arşiv değerlendirme heyeti tarafından tek tek yapılması gerektiğini ise az miktarda (2 kurum, %11,76) kurum düşünmüştür (Tablo 5).

Tablo 5. E-Belgelerin e-arşive transferi için yapılacak işlemlerin ne zaman başlaması gerektiği durumu (N=17)		
E- e-arşiv sürecinde yapılacak ilk işlemin ne zaman başlaması gerektiği	Sayı	Oranı
E-Belgelerin oluşturulması esnasında girilecek bilgilere istinaden sistem tarafından otomatik olarak.	8	47,06%
E-Belgelerin işleminin tamamlanması sırasında yapılacak onay işlemi ile.	7	41,18%
E-Belgelerin işleminin tamamlanmasını müteakip oluşturulacak bir arşiv değerlendirme heyeti tarafından tek tek.	2	11,76%

Kurum ve kuruluşlarda muhafaza edilmesi gereken sürelerin bitiminde Milli Arşiv'e transferi gerekli e-belgelerin kaybolmasının engellenmesine yönelik bir kontrol sistemi gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının yarısına yakını (7 kurum, %41,18), bu kontrol işleminin Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü tarafından, yine aynı oranda kurum, Kamu Kurumlarının İç Denetim Mekanizması tarafından yapılmasının daha uygun olacağını belirtmiştir. Bir kurum ise, kurumların arşiv işlemlerini yürüten birimler tarafından bu kontrolün yapılmasının gerektiğini düşünürken, bir kurum Cumhurbaşkanlığı bünyesinde kontrollerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak başka bir kurum bu sürecin Devlet Arşivleri Müdürlüğü ile Kamu Kurumlarının İç Denetim Mekanizmasının müştereken yürütmesi gereken bir sorumluluk olacağını vurgulamıştır (Tablo 6).

Tablo 6. E-belgelerin Milli Arşive teslim edilip edilmediğinin kontrolünü yapacak kurum durumu (N=17)		
E-belgelerin Milli Arşive teslim edilip edilmediğini kontrol edecek kurum	Sayı	Oranı
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü	7	41,18%
Kamu Kurumlarının İç Denetim Mekanizması	7	41,18%
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve Kamu Kurumlarının İç Denetim Mekanizması	1	5,88%
Dış Kurumlar	0	0,00%
Özel Anlaşmalı Kurumlar	0	0,00%
Diğer: (Kurumların Arşiv İşlemlerini Yürüten Birimi, Sorumluluk Cumhurbaşkanlığına devredilmeli ve bu kurumun uhdesinde olmalıdır.)	2	11,76%

E-Arşivlere transferi yapılmış olan e-belgelere yeniden erişim ihtiyacı ortaya çıktığı zaman, sadece kurum ve kuruluşların kendileri tarafından belirlenmiş e-arşivlere erişim yetkisine sahip personelin nüfuz etmesi gerektiği hususunu, kurum ve kuruluşların tamamı olumlu (17 kurum, %100) olarak değerlendirmiş ve e-arşivlerde bulunan e-belgelerin kontrollü bir şekilde muhafaza edilmesi ile ilgili kararlılıklarını vurgulamışlardır (Tablo 7).

Tablo 7. E-arşivlere erişimin sadece kurumlar tarafından yetkilendirilmiş sayılı personel tarafından sağlanması durumu. (N=17)		
E-arşivlere erişimin sadece yetkilendirilmiş personel tarafından sağlanması	Sayı	Oranı
Katılıyorum.	17	100,00%
Katılmıyorum. Çünkü.....	0	0,00%

Katılımcı kurum ve kuruluşların neredeyse tamamı (Tablo 8) ülke değerlerini taşıyan ve milli arşivimizin muhafazasından sorumlu, ayrıca ülke genelinde koordineyi yapmakla görevli kuruluşun Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel

Müdürlüğü olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8. Milli arşivlerimizin muhafazasından ve ülke genelinde koordinesinden sorumlu kurumun değerlendirilmesi durumu (N=17)		
Milli arşivlerimizin muhafazasından ve ülke genelinde koordinesinden sorumlu kurum	Sayı	Oranı
Fikrim Yok	1	5,88%
Diğer: (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü)	16	94,12%

Çalışmamıza katılan tüm kamu kurum ve kuruluşları, “Milli Arşiv”in ülkemizin geleceği için korunması gereken en önemli ulusal mirasımız olduğu konusunda aynı düşünceyi paylaşmaktadırlar (Tablo 9). Resmi kurum ve kuruluşların çalışmaları sonucu oluşan e-belgeler, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hafızası olduğu kadar ulusal tarihini de barındıran kültürel miraslardır. Ancak kurum ve kuruluşların, e-arşivlerin gerekliliğine inancının yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli arşiv hizmetlerinden sorumlu çalışanlar/yöneticiler, e-arşiv oluşturulmasına ve bu e-arşivlerin gerekliliğine inancın yeterli seviyede olduğuna inananların oranının %35 seviyelerinde olduğunu belirtirken, e-arşivlerin gerekliliğine olan inancın yetersiz seviyede olduğuna inananların oranı %53 seviyesindedir. Bu durum, kurum ve kuruluş personelinin e-arşivlerin gerekliliğine olan inancının arttırılmasına yönelik çalışmalar (e-arşiv hizmetleri konusunda farkındalığı artırma amacıyla eğitim programları, e-arşivlerin uzun süreli sağlıklı korunması durumunda kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerinin delili olacağını belirten örnekler verilerek yapılan geniş katılımlı toplantılar, personelin güncel işlemlerinde e-arşivlerde bulunan verilerin kullanımını sağlayacak yazılım düzenlemeleri, e-arşiv sistemlerinin geliştirilmesine veya kurumlar için politika oluşturulmasına yönelik çalıştaylar vb.) yapılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir çalışmanın etkin ve verimli olabilmesi için e-arşivlerin ve doğal olarak EBYS’lerin kullanımından kurum çalışanları maksimum faydayı elde etmek zorundadırlar. Çalışan tüm personel, EBYS ve E-Arşivi kullandığı zaman iş süreçlerinin daha seri olacağı ve iş yükünün hafifleyeceğini görmek isteyeceklerdir. Yeni teknolojinin personele faydası olmayacaksa kullanımı en az seviyede kalacaktır. Ancak kullanım sonucu elde edilen fayda sistemlerin etkinliğini ve kullanım oranını arttıracaktır.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, yapacağı eğitim çalışmaları ile arşivlerin önemini kamu kurum ve kuruluşlarına detaylı olarak anlatmalı ve ikna etmelidir. Bu sayede e-arşivlerin etkinliği ve verimliliği artacak, kurum çalışanlarının farkındalık seviyeleri yükselecektir. E-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin düzenlenmesinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün yeterli olduğunu kurum ve kuruluşların dörtte bire yakını (4 kurum, %23,53) düşünürken, yarısından fazlası ise (10 kurum, %58,82) e-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin düzenlenmesinde Devlet Arşivlerini yetersiz olarak görmektedir. Benzer durum e-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin denetlenmesinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunu yerine getirme durumunda da görülmektedir. Denetim sorumluluğunu yeterli gören kurum ve kuruluşlar, üçte bire yakın (5 kurum, %29,41) kalırken, katılımcı kurum ve kuruluşların üçte ikiye yakını (10 kurum, %58,82), e-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin denetlenmesinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün yetersiz olduğunu düşünmektedir. Çalışmada elde edilen sonuçlardan, Milli Arşiv'in sorumluluklarının kamu kurum ve kuruluşları tarafından yakinen takip edildiği, sorumluluğu olan faaliyetler ile ilgili karar verici olarak Milli Arşiv'in görüldüğü, bu nedenle arşiv hizmetlerinin yürütülmesinde lokomotif görevini yapması beklenmektedir.

Milli Arşiv'in, kamu kurum ve kuruluşlarına yön vermesi için yapılması gerekenlerin başında, saklama planlarının yeniden değerlendirilmesi ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ortak bir planda buluşması gerekmektedir. Çünkü kamu kurum ve kuruluşlarının yarısından fazlası (9 kurum, %52,94), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün, arşivlerde bulunan ve bulunacak e-arşiv belgelerinin tespitinde yetersiz olduğunu düşünürken, yeterli olduğunu düşünenlerin oranı dörtte bir de (4 kurum, %23,53) kalmaktadır. E-arşivlerde bulunan e-arşiv belgelerinin korunmasındaki sorumluluğunu yerine getirmesinde ise, katılımcıların yarısına yakını (7 kurum, %41,18), herhangi bir fikir beyan etmemiş, üçte birinden fazlası (6 kurum, %35,29) yetersiz, dörtte bire yakın kısmı (4 kurum, %23,53) yeterli olduğunu belirtmiştir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün e-arşiv belgelerin milli menfaatlere ve kamu yararına uygun olarak kullanılmasındaki sorumluluğunu yerine getirmesi ile ilgili olarak, kamu kurum ve kuruluşların üçte birinden fazlası (6 kurum, %35,29) yeterli olduğunu düşünürken, dörtte bire yakın bir kısmı (4 kurum, %23,53) yetersiz olduğunu beyan etmiştir. Ancak yarısına yakını (7 kurum, %41,18) bu konuda fikri olmadığını beyan etmemiştir. Aslında bu sonuçlar son derece

üzücüdür. Milli Arşivlerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ürettiği belgeleri milli menfaatlere ve kamu yararına uygun kullanamadığı algısını düzeltmek için çalışma yapısını değiştirmeli ve farkındalık eğitimlerine önem vermeye başlamalıdır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının üçte birine yakını (5 kurum, %29,41), ayıklama ve imha esaslarının belirlenmesi ve takibinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nü yeterli görmekte, ancak yarısına yakını (7 kurum, %41,18) yetersiz olduğunu beyan etmekte ve üçte birine yakını (5 kurum, %29,41) ise bu konuda fikri olmadığını belirtmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşların üçte ikisine yakını (10 kurum, %58,82), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları belirten düzenlemelerin yeterli olduğunu, az bir kısmı (3 kurum, %17,65) yetersiz olduğunu, dörtte birine yakını (4 kurum, %23,53) ise fikri olmadığını beyan etmiştir. Kamu kurum ve kuruluşların milli arşivlere yeteri kadar önem verip vermediği, bir başka ifadeyle kamu kurum ve kuruluşların milli arşiv hizmetlerine sahip çıkması konusunda, kurum ve kuruluşların üçte ikisine yakını (11 kurum, %64,71) milli arşive yeteri kadar önem verilmediğini beyan etmiştir. Üçte birden fazla kısmı ise (6 kurum, %35,29) yeteri kadar önem verildiğini belirtmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşların üçte ikisine yakınının (11 kurum, %64,71), standart dosya planı ve saklama planlarına hakim olmadığı ve Milli Arşivlerde muhafaza edilecek e-belgeleri bilmediği, üçte birine yakını (5 kurum, %29,41) ise Milli Arşivlerde muhafaza edilecek e-belgeler ile ilgili bilgisinin yeterli seviyede olduğu görülmektedir.

Çalışmamıza katılan kamu kurum ve kuruluşların çoğunluğunun resmi görüşleri olduğu ve çalışmaya katılanların e-arşiv hizmetleri konusunda yetkin personelden seçildiği düşünülürse, milli arşive önem verilmemesinin kurum önceliklerinden kaynaklanmakta olduğu değerlendirilebilir. Çünkü arşiv hizmetleri, cari işlem dolaplarından ibaret olmadığı için, meyvelerini uzun yıllar sonra verecektir. Kamu kurum ve kuruluşları, kısa vadece olumlu etki yapacak ve kamunun algısına çok çabuk hitap edecek faaliyetleri daha öncelikli faaliyetler olarak görmektedir. Bunun sonucu olarak arşiv hizmetlerinin planlama önceliklerinin en sonlarında yer almakta olduğu tespiti yapılabilmektedir.

Tablo 9. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (Milli Arşiv) yürüttüğü e-arşiv hizmetlerine yönelik durum

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (Milli Arşiv)'nün e-arşiv hizmetleri		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		Sayı	Oranı	Sayı	Oranı	Sayı	Oranı	Sayı	Oranı	Sayı	Oranı
a.	Milli Arşivler ülkemizin geleceği için korunması gereken en önemli Ulusal Miraslardandır. (N=17)		0,00%		0,00%		0,00%	3	17,65%	14	82,35%
b.	Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, e-arşivlerin gerekliliğine inancı yeterli seviyededir. (N=17)	3	17,65%	6	35,29%	2	11,76%	4	23,53%	2	11,76%
c.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, e-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin düzenlenmesinde yeterlidir. (N=17)	2	11,76%	8	47,06%	3	17,65%	2	11,76%	2	11,76%
ç.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, e-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin denetlenmesinde yeterlidir. (N=17)	3	17,65%	7	41,18%	2	11,76%	4	23,53%	1	5,88%
d.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, arşivlerde bulunan e-arşiv belgelerin tespitindeki sorumluluğunu yerine getirmektedir. (N=17)	2	11,76%	7	41,18%	4	23,53%	3	17,65%	1	5,88%

e.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, arşivlerde bulunan e-arşiv belgelerin korunmasındaki sorumluluğunu yeterli seviyede yerine getirmektedir. (N=17)	2	11,76%	4	23,53%	7	41,18%	3	17,65%	1	5,88%
f.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, e-arşiv belgelerin milli menfaatlere ve kamu yararına uygun olarak kullanılmasındaki sorumluluğunu yerine getirmektedir. (N=17)	2	11,76%	2	11,76%	7	41,18%	4	23,53%	2	11,76%
g.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, arşivlerde bulunan e-arşiv belgelerin saklanması gerekli görülmeyenlerin ayıklama ve imhasına dair usul ve esasları belirlemede ve takipte yeterli seviyededir. (N=17)	2	11,76%	5	29,41%	5	29,41%	4	23,53%	1	5,88%
h.	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları belirten düzenlemeler yeterli seviyededir. (N=17)	3	17,65%	7	41,18%	4	23,53%	2	11,76%	1	5,88%
1.	Kamu Kurum ve Kuruluşları, Milli Arşivlere yeteri kadar önem veriyorlar. (N=17)	4	23,53%	7	41,18%		0,00%	3	17,65%	3	17,65%
i.	Milli Arşivlerde muhafaza edilecek e-belgeler kurum ve kuruluşlar tarafından iyi bilinmektedir. (N=17)	4	23,53%	7	41,18%	1	5,88%	3	17,65%	2	11,76%

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün mevcut yapısı ve faaliyetleri ile Türkiye Cumhuriyeti Devletinin e-arşivlerini sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere iletebileceğine olan inancın yeterli veya yetersizliği ile ilgili olarak ortak bir paydada buluşamadıklarını tespit ettik. Kamu kurum ve kuruluşlarının üçte birinden fazlası (6 kurum, %35,29) e-arşivleri gelecek nesillere iletebileceğine inanırken, aynı sayıda kurum (6 kurum, %35,29) inanmamaktadır. Kurum ve kuruluşların üçte birine yakını ise (5 kurum, %29,41) ise orta seviyede kalmıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün, Türkiye'nin e-arşivlerini sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere iletebileceğine olan inanç seviyesi durumu (N=17)

		1	2	3	4	5
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün, Türkiye'nin e-arşivlerini sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere iletebileceğine olan inanç (1- en düşük, 5 – en yüksek.)	Sayı	4	2	5	2	4
	Oran	23,53%	11,76%	29,41%	11,76%	23,53%

Kamu kurum ve kuruluşlarının e-arşivlerin hizmetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi konusundaki Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne inancının düşük olmasının nedenlerinden birinin, iletişim eksikliği olduğunun tespitini yapabilmekteyiz. Kamu kurum ve kuruluşları, e-arşivlerin geliştirilmesinden sorumlu Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile işbirliği ya da çok yönlü iletişim kurma seviyesini kurumların yarısı yetersiz (4 kurum, %44,44) bulmakta, üçte birinden fazlası (5 kurum, %35,71) orta seviyede görüp yeterli ya da yetersiz olduğunu belirtmemiş, sadece 2 kurum (%14,29) yeterli seviyede olduğunu değerlendirmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Kurumların e-arşivlerin geliştirilmesinden sorumlu Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile işbirliği ya da çok yönlü iletişim kurma seviyesi durumu (N=14)

Kurumların DAGM ile işbirliği ve iletişimi		1	2	3	4	5
<i>Kurumların Türkiye’de e-arşivlerin geliştirilmesinden sorumlu Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile işbirliği ya da çok yönlü iletişim kurma seviyesi (1- yetersiz, 5-çok yeterli)</i>	Sayı	3	4	5	1	1
	Oran	21,43%	28,57%	35,71%	7,14 %	7,14 %

Yaptığımız çalışmaların sonucunda kamu kurum ve kuruluşlarının neredeyse tamamı (15 kurum, %93,75) Milli Arşivin gerekli olduğuna inanmaktadır (Tablo 12). Arşiv hizmetlerinin milli tarihe olan katkısını kavramış ve milli tarihimizin önemine hâkim kurum ve kuruluşların Milli Arşivin önemine istinaden çalışmalarını daha etkin bir şekilde yerine getirdiği görülmektedir. Ancak Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün milli arşivin oluşturulmasına ve muhafazasına yönelik çalışmalarını arttırmasında büyük fayda olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 12. Milli Arşivlerin gereklilik durumu (N=16)

Milli Arşivlerin gerekliliğine inanç	S	Oranı
Kesinlikle inanmıyorum.	1	6,25%
İnanmıyorum.	0	0,00%
Fikrim yok.	0	0,00%
İnanıyorum.	3	18,75%
Kesinlikle inanıyorum.	1	75,00%
Diğer :	0	0,00%

Tüm bu çalışmalar değerlendirildiğinde, Türkiye şartlarında yapılması gereken en önemli işlemin ne olduğu yönündeki bir soruya, katılımcı kurum ve kuruluşların yarısına yakını (7 kurum, %41,18) “Yasal Düzenlemeler” olarak yanıt vermiştir. Kamu kurum ve kuruluşların üçte birinden fazlası (6 kurum, %35,29)

“Genel Katılımlı Çalışmalar”, bir kısmı ise (3 kurum, %17,65) “Yaptırım Süreçleri” şeklinde kanaat belirtmiştir (Tablo 13). Bir kurum ise yasal düzenlemeler ile birlikte yaptırım süreçlerinin uygulanmasının ülke şartlarında yapılması gerekli en önemli işlem olduğu yönünde değerlendirmede bulunmuştur.

Tablo 13. Türkiye şartlarında yapılması gereken en önemli işlemin ne olduğunu durumu. (N=17)		
Türkiye şartlarında yapılması gereken en önemli işlem durumu	Sayı	Oranı
Yasal Düzenlemeler	7	41,18%
Yaptırım Süreçleri	3	17,65%
Genel Katılımlı Çalışmalar	6	35,29%
Diğer: (Yasal Düzenlemeler, Yaptırım Süreçleri)	1	5,88%

Sonuç ve Öneriler

E-Belgelerin arşivlenmesine yönelik en üst seviyedeki mevzuat, Yönetmelik seviyesindedir. “Elektronik Ortamlarda Kaydedilen Arşiv Malzemesi”ni tanımlamak amacıyla 1988 tarihli “Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik”e 08.08.2001 tarihinde yapılan değişiklik ile “Elektronik ortamlarda teşekkül eden bilgi ve belgelerden arşiv malzemesi özelliği taşıyanların kaybını önlemek ve devamlılığını sağlamak amacıyla bir kopyası cd, disket veya benzeri kayıt ortamlarına aktarılmak suretiyle muhafaza edilir. Bu tür malzemelerin muhafaza, tasnif, devir vb. arşiv işlemlerinde diğer tür malzemeler için uygulanan hükümler uygulanır.” hükmü ilave edilmiştir (Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik 28). Ancak buradan ne kastedildiği açık değildir. Elektronik ortamlarla ilgili olarak Milli Arşivlerin hazırlayacağı standartlara uyulması zorunluluğu getirilmeli ve bu konuda Milli Arşivin standartlar hazırlayacağı belirtilmelidir. Aksi takdirde elektronik ortamlarda çoktan oluşmaya başlamış olan belgelerin akıbeti meçhul gözükmemektedir (Özdemirci 3, Odabaş 137).

Bu yönetmelik değişikliği ile birlikte kamu kurum ve kuruluşları kendi mevzuatında kısmi düzenlemelere gitmişlerdir. Bu sorumlulukların yanında çalışmamızda gördüğümüz en önemli gereksinimin ulusal bir arşiv kanununun

çıkartılması olduğudur. Bakanlar Kurulunca 20 Şubat 2006 tarihinde alınan bir karar ile TBMM'ne "Milli Arşiv Kanun Tasarısı" sunulmuştur. 2006 yılında hazırlanan kanun tasarısı halen meclisin onayından geçememiştir. Günümüzde arşivlerin önündeki en büyük engelin yasal dayanaktan yoksun olması (Şahin 4) olarak görülmektedir. Arşiv kanunu taslağının yasama organına sevk edilmiş olması arşiv kanunu ile ilgili sürecin tamamlandığı anlamına gelmemektedir. Çünkü 2006 yılında sunulan arşiv kanunu 11 yıldır onaylanmayı beklemektedir. Doğal olarak arşiv kanununun gerekliliği karar verici makamlara yeteri kadar anlatılamamıştır ki halen süreç devam etmektedir.

Kamu kurum veya kuruluşlarının Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne bakış açısı, ürettikleri e-belgelerin arşivlenmesine yönelik gereksinimleri çerçevesinde ortaya konulmuştur. Yaptığımız çalışmaya katılan kurum ve kuruluşların tamamı milli arşivin ülkemizin geleceği için korunması gereken en önemli Ulusal Miras olduğunu vurgulamıştır. Ulusal Mirasımızın korunabilmesi için ortada bir miras olması gerekmektedir. Bu da kamu kurum ve kuruluşlarının milli arşivin belirlediği politikalar çerçevesinde ürettikleri arşiv materyalini sağlıklı koşullarda ve bütünlüğünün bozulmadan muhafaza edilmesi ve saklama planları çerçevesinde milli arşive transfer edilebilmesini mümkün kılması ile olabilir. Bu sürecin Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün kontrolünde gerçekleşmesi gerekmektedir.

Özellikle son on yıldır yapılan akademik yayınlarda Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün görevinin yalnızca tarihi belgeleri düzenleme ve kullanıma sunma olmadığı, aynı zamanda günümüz kurum ve kuruluşları tarafından üretilen belgeleri, üretimlerinden arşivlerde düzenlenmelerine kadar devam eden bütün bir süreç içinde yönetme olduğu gerçeği sürekli olarak yinelenmiştir (Özdemirci 3, Odabaş, *Elektronik Belge Düzenleme...* 137).

Kamu kurum ve kuruluşları, Elektronik Belge Yönetim Sistemine geçiş yapmakla, e-belgelerinin muhafazasını sağladığını ve gelecek nesillere aktarabilecek alt yapıyı ve sistemi kurduğunu değerlendirmemelidir. Oluşturulan sistemlere entegre bir e-arşiv yönetim sistemi ile süreç yönetimi yapılmalıdır. E-Belgelerin arşivlenmesine yönelik takip edilecek süreç yönetiminde ise literatürde de belirtildiği gibi, e-devlet ve dünyada e-devlet uygulamaları incelenmeli, elektronik belge yönetiminin temelini oluşturan geleneksel belge yönetimi yaklaşımı ayrıntılı olarak değerlendirilmeli ve Türkiye'de e-belge yönetimi konusunda durum değerlendirmesi yapılmalıdır (Odabaş, *Elektronik Belge Yönetimi...* 528). Elektronik belgelerin sağlıklı olarak kurumlarda arşivlenmesi için gerekli hususlar ve buna

bağlı olarak elektronik belgelere etkin ve güvenli erişimin yolları tespit edilmeli (Aydın 193) ve sistemin etkin bir şekilde yönetilmesi sağlanmalıdır.

Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarının karar verici makamlarında bulunanlar tarafından, arşiv hizmetlerinin etkinliğinin ve farkındalığın artırılması amacıyla daha ciddi önlemler alınması gerektiği görülmektedir. Yapılacak çalışmalar öncelikle nitelikli personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik olmalıdır. E-arşiv hizmetlerini yürütebilecek nitelikli ve kaliteli personelin yetişmesi; e-belgelerin yönetilmesi, muhafazası, değerlendirmeye tabi tutulup ayıklama ve imha süreçlerine dahil edilerek işlem görmesini etkin şekilde sağlayacak en önemli sacayağı olacaktır.

Kurumların e-arşivlerinde muhafaza edilen EBYS'lerde üretilmiş olan e-belgelerin saklama planları çerçevesinde kurum ve kuruluşlarda muhafaza edilmesi gereken sürelerin bitiminde Milli Arşive transferi gerekli olacaktır. Bu transfer sürecinin ve milli değeri olan e-belgelerin kaybolmasının engellenmesine yönelik kontrol sisteminin Devlet Arşivleri Müdürlüğü ile Kamu Kurumlarının İç Denetim Mekanizmasının müştereken yürütmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

E-Arşivlere transferi yapılmış olan e-belgelere yeniden erişim için her kurumdan yetkilendirilmiş personel belirlenmelidir. Ayrıca, kurum ve kuruluşlar kültürel miraslarımızdan olan e-belgelerin muhafazasını ve konunun ciddiyetle ele alınmasını sağlayacak kurum içi tedbirler almalı, saklama planlarını yenilemeli ve farkındalık eğitimleri verilmelidir. E-arşiv hizmet ve faaliyetlerinin düzenlenmesinde ve denetlenmesinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün etkinliğinin artırılmasına yönelik gerekli yasal düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Bu düzenlemelerin başında arşiv yasasının meclis onayından geçirilerek uygulanmaya başlanması gelmektedir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, arşivlerde bulunan e-arşiv belgelerinin saklanması gerekli görülmeyenlerin ayıklama ve imhasına dair usul ve esasları belirlemede ve takipte üzerine düşenleri yaparsa, bu e-belgelerin kamu yararına kullanılmasını da sağlayacak alt yapıyı kurmuş olacaktır. Çünkü cari işlem gören belgelerin belirli klasörler altında toplanması veya dosyalar içinde muhafaza edilmesi arşivleme yapıldığı anlamına gelmemektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının içinde bulunduğu en büyük hatanın bu olduğu değerlendirilmektedir. Arşiv Hizmetleri, belgelerin cari işlem dosyalarında fiziki veya elektronik ortamda muhafaza edilmesinden ibaret olmayıp, belirlenen süreler sonunda değerlendirmeler yapılarak ayıklanması ve gerekli olanların imhasının

yapıldıktan sonra çok uzun süreler muhafazasından ve tekrar kullanımından oluşmaktadır. Ancak kurum ve kuruluşlarda çalışan personel, belgelerin işlemini bittikten sonra konuyla en alakalı olan dosyalara bu belgelerin kaldırılması ile arşivleme işleminin yapıldığını düşünmektedir. Ancak, kurum ve kuruluşların faaliyet alanında bulunan bir fonksiyon kapsamındaki konu veya olayla ilgili olarak oluşturulan her türlü belgenin, aralarında organik bağ kurulup, bütünlük içerisinde muhafaza edilmesi şeklinde (Çiçek 157) tanımlayabileceğimiz dosyalama sistemi dahilinde yapılacak olan mantıksal arşivleme ile uzun süreli muhafaza ve yeniden erişim sağlanması mümkün olacaktır.

Yaptığımız çalışma sonucunda kamu kurum ve kuruluşlarının neredeyse tamamı Milli Arşiv'in gerekli olduğunu ifade etmektedir. Ancak, Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşları e-arşivlerin sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarılması için gerekli tedbirlerin yeteri kadar etkin şekilde alınmadığını düşünmektedir. Buna yönelik inancın düşük olmasının nedeni olarak, iletişim eksikliği ve kurum/kuruluşlar arasında yeteri kadar etkin işbirliği sağlanamaması olduğu değerlendirilmektedir. Etkin bir e-arşiv sisteminin hayata geçirilmesi ve verimli olarak kullanılabilmesi için tüm kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile genel katılımlı çalışma toplantıları yapılmalı, yasal düzenlemeler ile birlikte yaptırım süreçleri hızla hayata geçirilmeli ve Milli Arşive e-belgelerin transferi sürecini kapsayan kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edecek bir "Milli Arşiv Politika Metni" oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aydın, Cengiz. *Elektronik Belgelerin Arşivlenmesi ve Erişim*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010.

Binark, İsmet. *Türk Arşivlerinin Kısa Tarihçesi ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Faaliyetleri*. Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994.

Çiçek, Niyazi. *Kurumsal Bilgi ve Belge Yönetimi*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği, 2015.

Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete Sayı: 19816, 16 Mayıs 1988.

Kandur, Hamza. *Elektronik Belge Yönetimi Sistem Kriterleri Referans Modeli*. 2. basım. İstanbul: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2006.

Odabaş, Hüseyin. “Elektronik Belge Düzenleme Yaklaşımları ve Türkiye’de E-Devlet Uygulamalarında Elektronik Belge Yönetimi.” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12 (2008): 121-142.

---. *Elektronik Belge Yönetimi ve Kamu Kurum ve Kuruluşları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.

Özdemirci, Fahrettin. *Devlet Arşivleri Yasa Tasarısı Hakkında Görüşler*. 2003. Web. 1 Eylül 2017.

Özdemirci, Fahrettin ve Hüseyin Odabaş. *Yazışma Yönetimi ve Dosyalama İşlemleri*. Ankara: Alter, 2005.

Özdemirci, Fahrettin, Mehmet Torunlar ve Selvet Saraç. *Üniversiteler İçin Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi/İşlemleri (BEYAS) El Kitabı*. Ankara: Boyut, 2009.

Şahin, Hacı Haldun. “Arşiv Kanunu Rafa mı Kaldırıldı? Milli Davamız; Arşivlerimiz.” *Arşiv Dünyası* 8 (2016): 2-4. Web. 01 Eylül 2017.

TS 13298 Elektronik Belge ve Arşiv Yönetim Sistemi. Ankara: Türk Standartları Enstitüsü, 2015.

Yüceer, Nasır. “Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Başkanlığı Arşivi (Tasnif, Bakım-Onarım, Yararlanmaya Sunma, Kopyalama)” *I. Milli Arşiv Şurası, 20-21 Nisan 1998*: 353-360, Web. 01 Eylül 2017.